

Néhány szempont a hadtápallegységek sorállományának eredményes kiképzéséhez

Tóth László alezredes

Az 1967 őszen érvénybe lépett „Összkövetelményi Program a hadtápallegységek (-katonák) kiképzéséhez” című MNHF-ségi kiadvány szabályozza a hadtáp sorállományú katonák kiképzésének rendjét, Előírja a kiképzési követelményeket és azokat a tárgyköröket, amelyek a kiképzés folyamán az oktatás tárgyát képezik.

A lefolytatott kiképzések elemzése alapján azt a megállapítást lehet tenni, hogy a központi elgondolást a kiképzéseket tervező, szervező és végrehajtó parancsnokok megértették és a gyakorlati tevékenységük során helyesen alkalmazzák.

A foglalkozásokon célirányos törekvés a tananyag maximális elsajátíttatása, a sorállományú hadtápkatonák teljesértékű felkészítése, vagyis az ismeretek „készséggé” fejlesztése. Tapasztalhatók olyan kísérletek — nem is elszigetelten —, hogy az Összkövetelményi Programban nem szereplő, de a napjainkban már aktuális témák részletkérdéseinek feldolgozásával foglalkoznak.

A teljességre való törekvés nélkül alapvetően három kérdésben kívánok a kiképzést tervező, szervező és végrehajtó állomány segítségére lenni.

1. A hadtápallegységek és a sorállományú hadtápkatonák kiképzésének tervezése

A kiképzés tervezésének okmánya egységesen kialakított, mindenki által ismert és alkalmazott forma, melyben kifejezhetők — az általános katonai és szakmai alapozó kiképzés mellett — a kötelékkiképzés tárgykörei, a gépkocsi km szükséglet és a kiképzési órák száma. A kiképzések tervezésével foglalkozó személyeknek alapvető feladata az adott és ismert formáknak a helyes tartalommal való kitöltése.

A tartalmi részt képező tárgykörök az irány óraszámokkal együtt az Összkövetelményi Programban érthetően és világosan rögzítve vannak. A tervezés feladata, a logikai sorrend kialakítása, mellyel kapcsolatban a gyakorlati élet azt igazolja, hogy a kiképzések tervezői ezeket a szempontokat munkájuk során figyelembe is veszik.

Előfordul még ma is, hogy a kötelékkiképzési időszakra olyan tárgyköröket is terveznek, amelyek tartalmát a katonák már a szakalapozó képzés során megismerték és a gyakorlati munkájukban nap mint nap megfelelő szinten alkalmazzák. Az ilyen esetek — véleményem szerint — a központi elgondolás helytelen értelmezéséből adódnak.

Következtetésként megállapítható, hogy a hadtápkiképzéssel kapcsolatos intézkedéseket, összkövetelményi programokat a tervezési munkák megkezdése előtt át kell tanulmányozni, a vitás kérdésekben az előljáró állásfoglalását kell kérni. A kiképzési időszak kezdete előtt — a parancsnokkal történő jóváhagyatást megelőzve — a kiképzési tervet be kell mutatni az előljáró hadtáphelyettesnek, részben a tartalmi felülvizsgálás, részben a koordinációs tevékenység végett. Így a tervezés során elkövetett, de az ellenőrzés során időben feltárt és kijavított hibák a kiképzés során nem érvényesülhetnek.

2. A szakalapozó kiképzések előkészítése és végrehajtása

Az általános katonai kiképzés befejezése után a hadtápkatonák szakalapozó kiképzésen vesznek részt, hogy a beosztásukkal kapcsolatos kötelmeket megfelelő szinten megismerjék és a szükséges alapokat megszerezzék ahhoz, hogy a kötelékkiképzés egyre bonyolultabb feladatait kötelékben is maradéktalanul végrehajthassák.

A program alapján az oktató tananyag tárgykörei adottak, a szükséges irodalom tankönyvek formájában — megfelelő példányszámban mindenütt — rendelkezésre áll.

A szakmai alapozó kiképzésre biztosított idő viszonylag kevés, éppen ezért a kiképzést vezetőnek különböző, a megértést segítő módszerek alkalmazásával kell a rendelkezésre álló kiképzési idő maximális kihasználására törekednie.

A szakalapozó kiképzés során a résztvevők legfőbb munkája a beosztással járó kötelmek elsajátítása. Meg kell tanulni a gépek kezelését, karbantartását és mindazon műveleteket, melyek elősegítik a feladatok jobb megoldását.

Sajnos vannak olyan helytelen nézetek is, hogy a szakalapozó képzés lefolytatásáért, a teljesértékűen képzett katonák kiformalásáért csakis a szakalapozó kiképzési bázis parancsnoka a felelős. Ha jobban megvizsgáljuk a helyzetet, akkor azt láthatjuk, hogy a kiképzés eredményességéért sokat tehet a katona közvetlen szolgálati ág vezetője és annak beosztottai is.

Mit tehet a kiképzésre vezényelt katona szolgálati ág vezetője?

Először is, az adott beosztással rokonszakmájú képzettséggel rendelkező katonákat kér a szakképzettséget igénylő helyekre. *Másodszor*: az újonc hadtápkatonáknak bemutatja a munkájukkal összefüggő objektumokat, kezelésükbe kerülő technikai eszközöket és a rendszeresített gépekkel megoldható műveleteket. *Harmadszor*: biztosítja a katona részére azokat az irodalmi anyagokat, amelyekből a katona tanulmányozhatja a beosztásával járó kötelmeket. *Negyedszer*: segítséget nyújt a katonáknak a kiadott tankönyv tartalmának helyes értelmezéséhez.

Az ilyen előkészítés után az újonc hadtápkatona a beosztásával kapcsolatban már bizonyosfokú tájékozottsággal rendelkezik.

Az *összevonási bázis parancsnoka* elsősorban mérje fel a vezényelték képzettségi színvonalát, ha szükséges, tegyen javaslatot az előzőleg elkészített kiképzési terv módosítására és alakítsa ki azokat a módszereket, melyek alkalmazásával a leghatásosabb eredmény érhető el. A szakmai alapozó kiképzések során maximálisan törekedni kell a gyakorlatiasságra, hogy a foglalkozások során a katonákban kialakuljanak azok az ismeretek, melyeket a követelmények rögzítenek.

Következtetésem, hogy az újonc hadtápkatonának szakalapozó kiképzéséért nemcsak a kiképzés lefolytatására kijelölt bázisparancsnokok a felelősek, hanem felelősek a vezénylő egységek szolgálatiág-vezetői is. Megállapítható az is, hogy az összevonás első napjában végzett felmérés nem időkiesés és a terv minden áron történő módosítására való törekvés, hanem a tények megállapítása, a kiképzés kezdeti színvonalának meghatározása.

A szakmai alapozó kiképzési foglalkozások szervezője ne csak azzal törődjön, hogy a foglalkozás vezetője miként vezesse a foglalkozást, hogyan ténykedjen, hanem azzal is, hogyan ténykedjen, cselekedjen többet a *katoná* a foglalkozásokon, hogy kialakuljanak bennük azok az ismeretek, kezdeti jártasságok, tulajdonságok, melyeket a követelmények rögzítenek.

Ne az kerüljön a foglalkozások értékelése során előtérbe, hogy mit, hogyan cselekedett a foglalkozásvezető — bár ez is lényeges —, hanem az, hogy a katona miként ismeri az előírtakat, a feladat érdekében milyen műveletsorokat hajt végre.

3. A szakharcászati komplex foglalkozások előkészítése és levezetése

A hadtáp alegységek kötelékkiképzésének időszakában kerülnek lefolytatásra a szakharcászati komplex foglalkozások. Az ilyen jellegű kiképzésnek kettős célja van. *Először* a kiképzést vezető és az egyes hadtáp alegységparancsnokok részére tapasztalatok szerzése. *Másodszor* a katonai és szakalapozó kiképzésen szerzett ismeretek, fogások és mozdulatok begyakoroltatása a hadtáp alegységek állományával, vagyis az ismeretek jártasság és készség szintre történő fejlesztése kötelékben, valamint a kötelék közös ténykedésének megtanítása különböző helyzetekben és viszonyok között.

A foglalkozások előkészítése a tervezést végző PK HTPH-ektől komoly elemző, felmérő munkát és különböző szervezési intézkedések maradéktalan megvalósítását követeli meg.

A foglalkozás kidolgozásának megkezdése előtt tisztázni kell az alábbi alapvető kérdéseket:

a) Mely hadtáp alegységeknek, milyen kiképzési céllal történik a foglalkoztatása, ebből eredően:

— az egyes hadtáp alegységek milyen állománnyal vegyenek részt a foglalkozásokon. Különösen vonatkozik ez a csökkentett állományú hadtáp alegységekre.

b) Melyek azok az oktatási kérdések, kérdés komplexumok, melyek gyakoroltatása több időt igényel és melyek azok, amelyek esetleg elhagyhatók, vagy csak a műveltsorok összefüggése érdekében szükséges gyakoroltatásuk.

c) Az összefegyvernemi alegységek gyakoroltatásával együtt történik-e a foglalkozás összes tárgykörének átvétele, vagy csak egyes mozzanatok kapcsolódnak az alegységek harcászati gyakoroltatásához.

Abban az esetben, ha a foglalkozás vezetője úgy határoz, hogy a foglalkozás egyik alapvető célkitűzése a hadtáp alegység parancsnokok — pl. az egészségügyi szolgálatvezető, az ellátó szakaszparancsnok — tapasztalatainak kiegészítése az alegységeik munkájával kapcsolatos kérdésekben, akkor pótolni kell az adott alegységektől hiányzó állományt és technikai eszközöket. Ez a személyi és technikai kiegészítés esetenként az egészség többi hadtáp alegységének terhére megoldható.

Az ilyen célkitűzéssel lefolytatásra tervezett szakharcászati komplex foglalkozás a hadtáp tisztek és törzsek, valamint az adott hadtáp alegységparancsnokok tapasztalatait bővíti az alegysége alkalmazását illető kérdésekben.

Kidoigozható olyan változatban is, amikor az 1—2 napos foglalkozásokra a tartalékos állomány is bevonásra kerül. Ez utóbbi esetben a tapasztalatszerzés mellett célkitűzés az adott alegység összekovácsolása is.

A szakharcászati komplex foglalkozásoknál a kiképzés célja a hadtáp alegységek gyakoroltatása, a jártasság és készség kialakítása, azonban nem közömbös, hogy erre milyen körülmények között kerül sor. A többéves tapasztalat alapján elmondható, hogy az anyagátadó pontok berendezése és az anyag átadás-átvétel végrehajtása már begyakorlott. Hasonlóan kellő ismereteink vannak a segélyhelyeken folyó munkákról is. Mégis vissza kell térni ezen kiképzési tárgykörök gyakoroltatására abból a szempontból, hogy egyidőben nagylétszámú anyaggal megrakott gépjármű alkalmazásával, az anyagátadások különböző módszereire, egyidőben több alegység kiszolgálására rendezhetjük be az anyagátadó pontot, vagy tömegesen érkező imitált sérültek egészségügyi ellátásának megszervezésével és végrehajtásával gyakoroltatjuk a segélyhely személyi állományát. E téren még kevés tapasztalatunk van és ami rendelkezésre áll, abból az a következtetés vonható le, hogy az egyidőben történő nagyobb tömegű anyagátadást és a sérültek tömeges áramlása esetén történő egészségügyi ellátást gyakoroltatni kell.

Ugyancsak kevésbé fejlesztettük készséggé a munkavégzés közben imitált, illetve eszközölt különféle külső behatásokra való reagálást, a ténykedések végrehajtásának rendjét. A szakharcászati komplex foglalkozásokon résztvevő állomány nem minden esetben van olyan bonyolult helyzet elé állítva, amikor a katonák leleményessége, aktív tevékenysége garantálja az eredményt. Röviden összefoglalva talán úgy értékelhető, hogy a fokozatos megterhelés, illetve igénybevétel és a magasabb követelménytámasztás elve nem minden foglalkozáson érvényesül.

Az egyes mozzanatok, műveltsorok végrehajtásának időszükségletét csak kellő mérlegelés után lehet meghatározni, figyelembe véve a komplex foglalkozásra rendelkezésre álló összórák mennyiségét. A tapasztala-

tok megfelelő elemzése után kell meghatározni az adott hadtáp alegység parancsnok részére az általa levezetendő szakharcászati alaki foglalkozások tematikáját, oktatási kérdéseit, amelyekben a legközelebbi szakharcászati komplex foglalkozás megtartásáig a katonák jártasságát fokozni kell.

Az összefegyvernemi vagy fegyvernemi alegységek gyakorlataival összekapcsolt szakharcászati foglalkozás tervezésekor egyeztetni kell mindkét foglalkozásvezető részéről azon időpontokat, és oktatási kérdéseket, melyeknek együttes gyakoroltatását szükségesnek tartják. Nevezetesen, amíg az alegység pl. az ellenséges tömegpusztító fegyverek csapásának következményeit számolja fel, addig egy megfelelő létszámú állományal gyakoroltatni lehet a „sérültek” összegyűjtését, hátraszállítását a segélyhelyre, majd a segélyhely munkáját. Az ilyen céllal szervezett hadtáp szakharcászati komplex foglalkozás számos kérdésben elősegíti a harcoló alegységekkel való együttműködést.

A kölcsönös gyakoroltatások esetén előfordulhat, hogy a tárgykörök átvétele nem eredetileg meghatározott sorrendben történik, vagy előfordulhat az is, hogy az eredeti elgondolás szerinti időpontokban bizonyos mérvű változtatás alkalmazása válik szükségessé. Ezért alapvető követelmény, hogy a gyakorlatvezetők között állandó összeköttetés legyen.

Az oktatási kérdések helyes vagy helytelen értelmezése, a precizitás vagy a felületesség kihatással lehet a foglalkozás eredményességére.

A szakharcászati komplex foglalkozások kidolgozásához nagy segítséget nyújt a foglalkozás kidolgozójának a „Módszertani könyv a hadtáp alegységek kiképzéséhez” c. kiadvány.

A foglalkozások levezetésével kapcsolatban egész röviden csak annyit, hogy a foglalkozás megkezdése előtt:

— ellenőrizni kell a résztvevő személyi állomány felszerelését, a technikai eszközök állapotát, az imitálásra tervezett anyagok meglétét, valamint az elszállításra tervezett anyagi készletek mennyiségét;

— meg kell győződni arról, hogy a laktanyai ellátás biztosítására visszahagyott hadtáp erők és eszközök elegendőek-e az előttük álló feladat végrehajtására.

A foglalkozások levezetése során a szolgálati ág vezetői és a különböző hadtáp alegység parancsnoki beosztásokban levő hadtáp tiszthelyettesek a gyakorlás során ellenőrzik beosztottaik tevékenységét, különös tekintettel arra, hogy az adott feladatokat képesek-e normaidőre végrehajtani, és a fogások sorrendje megfelel-e az előírtaknak.

A szakharcászati komplex foglalkozások alapvető célkitűzése, hogy a gyakorlati fogásokat, a begyakorlást fejlesszük. A foglalkozásvezető szerepe a hatások koncentrálása, a feltételek megteremtése és a katonák elképzelt cselekvésének pontos kidolgozása.

A foglalkozások során törekedni kell az elgondolásban kialakított helyzetek megközelítésére. A katonák által kevésbé ismert vagy rosszul végrehajtott fogásokat — a foglalkozás menetének megszakításával is — meg kell ismételni.

A foglalkozás vezetője legyen tisztában azzal, hogy a hadtáp alegységek katonái több helyről, iskolából, munkaterületről vonultak be és különböző szintű végzettséggel rendelkeznek. Van olyan katona, aki az előadás után képes a mozzanatok láncolatát gyakorlatban végrehajtani, viszont vannak olyanok is, akik csak a többszöri ismétlés és gyakorlás után értik meg a logikai összefüggéseket.

Napjainkban — mivel berendezett hadtáp gyakorlótérrel nem rendelkezünk — sok időt venne igénybe a különböző műszaki építmények (fedezékek, óvóárkok) kiépítése. Célszerű lenne, ha a PK HTPH-ek az összefegyvernemi, fegyvernemi gyakorlótéren folyamatosan elkészíttetnék a szükséges műszaki építmények egy-egy típusát, ahol mind a szakharcászati-alaki, mind a szakharcászati komplex foglalkozásokon más és más hadtáp alegység gyakorolhat.

Az egyes oktatási kérdések végrehajtását a foglalkozás vezetője értékeli, majd a foglalkozás végén átfogó értékeléssel zárja a gyakorlatot.

E néhány gondolatban tértem ki a tervezés fontosságára, a szakalapos képzés néhány kérdésére és a szakharcászati komplex foglalkozással kapcsolatos feladatokra, remélve, hogy a htp. kiképzés eredményességét sikerült egy nagyon kicsit előbbre vinni.